

Artur Łuszczyński

"Referenda w III RP", Andrzej K. Piasecki, Warszawa 2005 : [recenzja]

Polityka i Społeczeństwo nr 4, 159-160

2007

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Artur Łuszczynski

**ANDRZEJ K. PIASECKI: REFERENDA W III RP,
WYDAWNICTWO NAUKOWE PWN, WARSZAWA 2005, 192 SS.**

Książka Andrzeja K. Piaseckiego jest naukową analizą podstawowej instytucji demokracji bezpośredniej, czyli referendum. Uwarunkowania społeczno-polityczne w naszym kraju spowodowały, że ta forma decydowania o istotnych kwestiach nie cieszy się dużą popularnością, co pośrednio wiąże się ze stosunkowo słabym opracowaniem tejże problematyki w literaturze przedmiotu. Niewątpliwą zaletą recenzowanego opracowania jest przyjęta przez Autora politologiczna perspektywa badawcza. Okazuje się bowiem, że w bibliografii poświęconej referendum przeważają podejścia jurystyczne, które z natury rzeczy nie uwzględniają szeregu problemów znajdujących się w orbicie zainteresowań nauki o polityce. Autorowi udało się rozsądnie rozłożyć akcenty, co powoduje, że usatysfakcjonowani będą zarówno politolodzy prezentujący podejście historyczne, jak i instytucjonalno-prawne. Mały niedostyt mogą odczuwać zwolennicy ujęcia socjologicznego, co nie jest jednakże winą Andrzeja Piaseckiego. Próba opisania i wyjaśnienia mechanizmu społecznego decydującego o wyraźnej niechęci Polaków do zaangażowania się w czynne budowanie społeczeństwa obywatelskiego cały czas czeka na swojego autora.

Jeżeli chodzi o układ pracy, to jest on bardzo czytelny, gdyż Autor zdecydował się na dwa rozdziały, w których zdiagnozował referenda krajowe i lokalne. Na szczególną uwagę zasługuje rozdział II, poświęcony różnym typom referendum lokalnych. O ile referenda krajowe są stosunkowo łatwym problemem badawczym, to referenda na niskich szczeblach samorządu terytorialnego są ich zupełnym przeciwieństwem. Podstawowy problem dotyczy bazy źródłowej, która często jest niepełna i bardzo rozproszona. Autor zdawał sobie z tego sprawę i udało mu się zaprezentować cenny wkład w tworzenie obrazu polskiej samorządowej, który na pewno nie jest pełny, ale bardzo wartościowy.

Przy tej okazji warto podnieść pewną wątpliwość dotyczącą przyjętej metody badawczej – „indukcji i dedukcji” (s. 9). Wydaje się, że na podstawie jednostkowo zbadanych przykładów wyciągnięcie wniosków ogólnych niesie za sobą duże ryzyko. Tym większe, iż badany obszar jest stosunkowo mało spenetrowany i możliwości weryfikacji stawianych tez są ograniczone.

Jeżeli można by zasugerować przemyślenie możliwych zmian w przyszłych wznowieniach książki, to należałoby podpowiedzieć rezygnację z umieszczania w aneksie aktów prawnych regulujących kwestię referendum, gdyż są one łatwo dostępne, i zastąpienie ich materiałami źródłowymi w postaci dokumentów samorządowych, ulotek, kwestionariuszy pytań, zdjęć itp.

Druga zmiana mogłaby polegać na dodaniu krótkiego rozdziału teoretycznego poświęconego formom demokracji bezpośredniej. Szczególnie w odniesieniu do studentów, będących adresatami książki, ważne jest pokazanie istoty zagadnienia niekoniecznie przez pryzmat konkretnych przykładów, ale teorii polityki. Truizmem jest twierdzenie, że kwintesencją demokracji bezpośredniej jest możliwość decydowania przez suwerena z pominięciem instytucji pośrednich. Jednak polska praktyka polityczna bardzo często wypacza tę ideę, czyniąc z niej narzędzie doraźnej walki politycznej. Jako przykład mogą służyć genyzy wszystkich referendum krajowych oraz dodatkowo te pomysły, które z różnych powodów nie doczekały się realizacji – rozwiązanie senatu, dekomunizacja, kara śmierci.

Reasumując, należy stwierdzić, że książka, zgodnie z zamierzeniem wydawcy, stanowi doskonały podręcznik dla studentów politologii oraz wszystkich zainteresowanych problemami polskiej polityki.